

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

z 13. septembra 2017*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Štátna pomoc – Pojem ‚pomoc poskytovaná členským štátom alebo zo štátnych prostriedkov‘ – Povinnosť kapitálovej spoločnosti pôsobiacej v energetickom sektore, ktorá je vo výlučnom vlastníctve štátu, nakupovať elektrickú energiu vyrobenú kogeneráciou spolu s výrobou tepla“

Vo veci C-329/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) zo 16. apríla 2015 a doručený Súdnemu dvoru 3. júla 2015, ktorý súvisí s konaním:

ENEA S.A.

proti

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory J. L. da Cruz Vilaça (spravodajca), sudcovia M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits a F. Biltgen,

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: K. Malacek, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 11. januára 2017,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- ENEA S.A., v zastúpení: K. Cichocki a T. Młodawski, radcowie prawni,
- poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, M. Rzotkiewicz a K. Rudzińska, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: É. Gippini Fournier, K. Herrmann a P. Němečková, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 22. marca 2017,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: poľština.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 107 ods. 1 a článku 108 ods. 3 ZFEÚ.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou ENEA S.A. a Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (predseda Úradu pre reguláciu energetického hospodárstva, Poľsko) (ďalej len „URE“), ktorého predmetom je peňažná pokuta, ktorá bola spoločnosti uložená za porušenie jej povinnosti nakupovať elektrickú energiu vyrobenú kogeneráciou spolu s výrobou tepla (ďalej len „elektrická energia vyrobená kogeneráciou“), ktorá pochádza z energetických zdrojov pripojených k sieti nachádzajúcich sa na území Poľska.

Právny rámec

- 3 Článok 9a ods. 8 Ustawa Prawo Energetyczne (zákon o energiách) z 10. apríla 1997 (Dz. U. č. 135, položka 1144), v znení uplatniteľnom na vec samu (ďalej len „zákon o energiách“), stanovuje:

„Energetický podnik, ktorý sa zaoberá výrobou elektrickej energie alebo obchodovaním s ňou a túto energiu predáva koncovým odberateľom pripojeným k elektrickej sieti na území Poľskej republiky, je v rozsahu stanovenom právnymi predpismi prijatými na základe odseku 10, povinný vykupovať [elektrickú energiu vyrobenú kogeneráciou] z energetických zdrojov nachádzajúcich sa na území Poľskej republiky a pripojených k elektrickej sieti.“

- 4 Článok 56 ods. 1 bod 1a zákona o energiách stanovuje:

„Peňažnou pokutou sa potrestá každá osoba:

1a) ktorá nedodrží svoju povinnosť získať a predložiť na umorenie predsedovi URE certifikát o pôvode, alebo ktorá podľa článku 9a ods. 1 neuskutočňuje náhradné platby, alebo ktorá nedodrží svoju povinnosť nákupu elektrickej energie a tepla uvedenú v článku 9a ods. 6 až 8.“

- 5 Článok 56 ods. 2 tohto zákona stanovuje:

„Peňažnú pokutu uvedenú v odseku 1 uloží predseda [URE].“

- 6 Článok 56 ods. 2b uvedeného zákona stanovuje:

„Výnos z peňažných pokút uložených v prípadoch uvedených v odseku 1 bode 1a) z dôvodu nedodržania povinností uložených v článku 9a ods. 1 a 6 až 8, je príjmom Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej [Národný fond ochrany životného prostredia a vodného hospodárstva].“

- 7 Podľa § 5 bodu 2 rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (vyhláška ministra hospodárstva a práce o presnom rozsahu povinnosti nákupu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou) z 9. decembra 2004:

„Povinnosť uvedená v článku 9a ods. 8 zákona [o energiách] sa považuje za splnenú, ak množstvo elektrickej energie nakúpenej z kombinovaných zdrojov energie pripojených k sieti alebo vyrobenej dotknutým energetickým podnikom z jeho vlastných kombinovaných zdrojov a predanej odberateľom

vykonávajúcim nákupy elektrickej energie pre vlastnú potrebu, predstavuje u príslušného energetického podniku podiel z celkových ročných predajov elektrickej energie týmto zákazníkom minimálne:

...

2. 15 % v roku 2006.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 8 Zákon o energiách stanovoval pre obdobie od 1. januára 2003 do 1. júla 2007 režim podpory výroby elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou formou nákupnej povinnosti. Túto povinnosť mali podniky predávajúce elektrickú energiu konečným odberateľom, vrátane výrobcov a dodávateľov pôsobiacich ako sprostredkovatelia. Spočívala v uložení povinnosti týmto podnikom, že časť – v prejednávanej veci 15 % za rok 2006 – z celkového objemu ich predaja elektrickej energie konečným odberateľom pochádza z produkcie elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou.
- 9 ENEA je spoločnosť, ktorej 100 % vlastníkom je Poľská republika a ktorá vyrába a predáva elektrickú energiu. Svoju povinnosť nákupu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou za rok 2006 si splnila len do výšky 14,596 %. V dôsledku toho jej predseda URE rozhodnutím z 27. novembra 2008 uložil peňažnú pokutu.
- 10 ENEA podala opravný prostriedok proti tomuto rozhodnutiu, ktorý bol na prvom stupni zamietnutý. Peňažná pokuta bola v odvolacom konaní znížená, avšak odvolanie bolo vo zvyšnej časti zamietnuté. ENEA teda podala kasačný opravný prostriedok na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Na jeho podporu prvýkrát uvádza, že povinnosť nákupu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou predstavovala novú štátnu pomoc, ktorá bola nezákonná, pretože nebola oznámená Európskej komisii. Z toho podľa nej vyplýva, že peňažná pokuta nemohla byť právoplatne uplatnená.
- 11 Pokiaľ ide o kvalifikáciu „štátnej pomoci“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, vnútroštátny súd sa domnieva, že sú splnené podmienky poskytnutia selektívnej výhody, ako aj podmienky možnosti narušenia hospodárskej súťaže a ovplyvnenia obchodu medzi členskými štátmi. Zároveň sa domnieva, že povinnosť nákupu je pripísateľná štátu v rozsahu, v akom vyplýva zo zákona. Má však pochybnosti v súvislosti s existenciou zásahu zo štátnych prostriedkov.
- 12 V tejto súvislosti Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) spresňuje, že ENEA bola povinná predať konečným odberateľom elektrickej energie minimálny podiel elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou, ktorú si buď zabezpečila sama výrobou elektrickej energie takéhoto pôvodu, alebo tento druh elektrickej energie nakúpila u tretích výrobcov. V poslednom uvedenom prípade si kúpnu cenu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou vzájomne dohodli podnik podliehajúci povinnosti nákupu a výrobca tohto druhu elektrickej energie.
- 13 Predseda URE mohol pri schvaľovaní tarify pre energetické podniky stanoviť úroveň ceny elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou, ktorú považoval za primerané náklady pri výpočte maximálnej ceny predaja elektrickej energie konečným odberateľom.
- 14 Vnútroštátny súd zároveň uvádza, že prejednávaná vec vykazuje značnú podobnosť s vecou, v ktorej bol vydaný rozsudok z 13. marca 2001, *PreussenElektra* (C-379/98, EU:C:2001:160), vzhľadom na to, že povinnosť nákupu uložená podnikom sa financuje z ich vlastných prostriedkov. Na rozdiel od veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, však v konaní vo veci samej väčšina podnikov poverených účinným výkonom povinnosti nákupu sú verejnoprávne podniky, ktorých 100 % vlastníkom je Poľská republika. V tejto súvislosti vnútroštátny súd považuje za potrebné, aby sa Súdny dvor vyjadril k výkladu svojej judikatúry z hľadiska skutkových osobitostí veci samej.

- 15 Za týchto podmienok Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) prerušil konanie a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Má sa článok 107 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že povinnosť nakupovať elektrickú energiu vyrábanú kogeneráciou stanovená v článku 9a ods. 8 [zákona o energiách] predstavuje štátnu pomoc?
  2. V prípade kladnej odpovede na prvú prejudiciálnu otázku, má sa článok 107 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že energetický podnik považovaný za subjekt vo vlastníctve členského štátu, ktorému sa uložila povinnosť posúdená ako ‚štátna pomoc‘, sa v konaní pred vnútroštátnym súdom môže dovoliavať porušenia tohto ustanovenia?
  3. V prípade kladnej odpovede na prvú a druhú prejudiciálnu otázku, má sa článok 107 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ vykladať v tom zmysle, že nezlučiteľnosť povinnosti vyplývajúcej z vnútroštátneho práva s článkom 107 ZFEÚ vylučuje možnosť uložiť podniku, ktorý si nesplnil povinnosť, peňažnú pokutu?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 16 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 107 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že vnútroštátne opatrenie, ktorým sa súkromnoprávnym, ako aj verejnoprávnym podnikom ukladá povinnosť nákupu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou, predstavuje štátnu pomoc.
- 17 Na úvod treba pripomenúť, že kvalifikácia „štátnej pomoci“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ predpokladá, aby boli splnené štyri podmienky, a to že existuje zásah zo strany štátu alebo zo štátnych prostriedkov, že tento zásah je schopný ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, že priznáva selektívnu výhodu svojmu príjemcovi a že narúša alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže (rozsudky zo 17. marca 1993, *Slooman Neptun*, C-72/91 a C-73/91, EU:C:1993:97, bod 18, ako aj z 19. decembra 2013, *Association Vent De Colère! a i.*, C-262/12, EU:C:2013:851, bod 15).
- 18 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že podľa tohto súdu sú posledné tri podmienky splnené.
- 19 Z tohto dôvodu treba preformulovať prvú otázku tak, že jej cieľom je zistiť, či sa má článok 107 ods. 1 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že také vnútroštátne opatrenie, o aké ide vo veci samej, ktorým sa súkromnoprávnym, ako aj verejnoprávnym podnikom ukladá povinnosť nákupu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou, predstavuje zásah štátu alebo zo štátnych prostriedkov.
- 20 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že na to, aby mohli byť zvýhodnenia považované za „pomoc“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, musia byť na jednej strane poskytnuté priamo alebo nepriamo zo štátnych prostriedkov a na druhej strane musia byť pripísateľné štátu (rozsudky zo 16. mája 2002, *Francúzsko/Komisia*, C-482/99, EU:C:2002:294, bod 24, ako aj z 19. decembra 2013, *Association Vent De Colère! a i.*, C-262/12, EU:C:2013:851, bod 16).
- 21 V prvom rade na účely posúdenia pripísateľnosti opatrenia štátu treba preskúmať, či sa verejné orgány podieľali na prijatí tohto opatrenia (rozsudky zo 16. mája 2002, *Francúzsko/Komisia*, C-482/99, EU:C:2002:294, bod 52, ako aj z 19. decembra 2013, *Association Vent De Colère! a i.*, C-262/12, EU:C:2013:851, bod 17).

- 22 Z tohto hľadiska stačí uviesť, že povinnosť zásobovať elektrickou energiou vyrobenou kogeneráciou, o akú ide vo veci samej, bola zavedená zákonom o energiách, takže toto opatrenie sa musí považovať za pripísateľné štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i., C-262/12, EU:C:2013:851, bod 18).
- 23 Pokiaľ ide v druhom rade o podmienku zásahu zo strany štátu alebo zo štátnych prostriedkov, táto podmienka sa vzťahuje na pomoci priamo poskytnuté štátom, ale aj pomoci poskytnuté verejnoprávnymi alebo súkromnoprávnymi subjektmi určenými alebo zriadenými štátom na účely správy pomoci (rozsudky z 22. marca 1977, Steinike & Weinlig, 78/76, EU:C:1977:52, bod 21, ako aj z 13. marca 2001, PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, bod 58).
- 24 Opatrenie, ktoré predovšetkým spočíva v povinnosti nákupu elektrickej energie teda môže spadať pod pojem „pomoci“, aj keď nepredstavuje prevod štátnych prostriedkov (rozsudok z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i., C-262/12, EU:C:2013:851, bod 19, ako aj citovaná judikatúra).
- 25 Článok 107 ods. 1 ZFEÚ sa totiž vzťahuje na všetky peňažné prostriedky, ktoré môžu orgány verejnej moci skutočne použiť na podporu podnikov bez ohľadu na to, či tieto prostriedky trvalo patria, alebo nepatria do majetku štátu. Aj keď sumy zodpovedajúce opatreniu pomoci nie sú trvalým spôsobom vo vlastníctve štátnej pokladnice, skutočnosť, že sú stále pod verejnou kontrolou, a teda k dispozícii príslušným vnútroštátnym orgánom, stačí na to, aby sa považovali za „štátne prostriedky“ (rozsudky zo 16. mája 2002, Francúzsko/Komisia, C-482/99, EU:C:2002:294, bod 37; zo 17. júla 2008, Essent Netwerk Noord a i., C-206/06, EU:C:2008:413, bod 70, ako aj z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i., C-262/12, EU:C:2013:851, bod 21).
- 26 Tento prípad však treba odlíšiť od prípadu, keď podniky, v ktorých väčšinu vlastní súkromnoprávne subjekty, nie sú poverené štátom, aby spravovali štátne prostriedky, ale majú iba povinnosť nákupu zo svojich vlastných finančných prostriedkov (rozsudky zo 17. júla 2008, Essent Netwerk Noord a i., C-206/06, EU:C:2008:413, bod 74, ako aj z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i., C-262/12, EU:C:2013:851, bod 35).
- 27 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že mechanizmus dotknutý vo veci samej spočíva v uložení povinnosti dodávateľom elektrickej energie predávať konečným odberateľom časť elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou vo výške 15 % z ich ročných predajov elektrickej energie.
- 28 Keďže predseda URE schválil maximálne tarify predaja elektrickej energie konečným odberateľom, podniky nemohli systematicky prenášať finančnú záťaž vyplývajúcu z tejto povinnosti nákupu na konečných odberateľov.
- 29 Z údajov predložených Súdnemu dvoru teda vyplýva, že za určitých okolností dodávatelia elektrickej energie nakupovali elektrickú energiu vyrobenú kogeneráciou za vyššiu cenu, než bola cena uplatňovaná pri predaji konečným odberateľom, čo viedlo u nich k dodatočným nákladom.
- 30 Preto vzhľadom na neexistenciu možnosti úplného prenesenia takýchto dodatočných nákladov na konečných odberateľov formou ich financovania prostredníctvom povinného príspevku uloženého členskému štátu alebo prípadne aj pomocou mechanizmu úplnej náhrady (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. júla 2008, Essent Netwerk Noord a i., C-206/06, EU:C:2008:413, ako aj z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i., C-262/12, EU:C:2013:851) treba konštatovať, tak ako to uvádza generálny advokát v bode 86 svojich návrhov, že podniky zabezpečujúce zásobovanie elektrickou energiou neboli poverené štátom, aby spravovali štátne prostriedky, ale financovali im uloženú povinnosť nákupu zo svojich vlastných finančných prostriedkov.
- 31 V súvislosti s argumentom predloženým spoločnosťou ENEA a Komisiou, podľa ktorého výkon tejto povinnosti nákupu bol vo väčšine prípadov uložený verejnoprávnym podnikom, ktoré sa spravujú súkromným právom, čo by umožňovalo domnievať sa, že uvedená povinnosť bola financovaná zo

štátnych prostriedkov, treba pripomenúť, že prostriedky verejnoprávnych podnikov možno považovať za štátne prostriedky, pokiaľ štát má prostredníctvom uplatňovania svojho dominantného vplyvu možnosť usmerniť ich použitie na financovanie výhod v prospech iných podnikov (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. mája 2002, Francúzsko/Komisia, C-482/99, EU:C:2002:294, bod 38).

- 32 Ako uviedol generálny advokát v bodoch 91, 94 až 96 a 100 svojich návrhov, samotná skutočnosť, že štát vlastní väčšinu základného imania v časti podnikov podliehajúcich povinnosti nákupu, neumožňuje vo veci samej vyvodiť záver o existencii dominantného vplyvu, ktorý by umožňoval usmerniť použitie prostriedkov týchto podnikov v zmysle judikatúry, ktorá je citovaná v predchádzajúcom bode.
- 33 Z uvedeného totiž vyplýva, že povinnosť nákupu sa uplatňovala bez rozdielu tak na dodávateľov elektrickej energie, v ktorých väčšinovým vlastníkom je štát, ako aj na súkromnoprávne hospodárske subjekty.
- 34 Navyše z údajov predložených Súdnemu dvoru najmä počas pojednávania nevyplýva, že konanie spoločnosti ENEA sa riadilo pokynmi zo strany verejných orgánov. Naopak, uviedlo sa, že rozhodnutie odmietnuť ponuky na predaj elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou v priebehu roka 2006 vyplývalo z obchodných rozhodnutí, ktoré podnik prijal úplne nezávisle.
- 35 Navyše, na rozdiel od tvrdenia Komisie, pripísateľnosť opatrenia dotknutému členskému štátu, ktorá bola konštatovaná v bode 22 tohto rozsudku, neumožňuje vyvodiť záver o existencii dominantného vplyvu tohto štátu v podniku, v ktorom je väčšinovým akcionárom v zmysle rozsudku zo 16. mája 2002, Francúzsko/Komisia (C-482/99, EU:C:2002:294, body 38 a 39). Nič totiž nenasvedčuje tomu, že by konanie štátu v postavení väčšinového akcionára v podniku bolo ovplyvnené zásahom daného štátu v postavení zákonodarcu.
- 36 V súvislosti s argumentom spoločnosti ENEA týkajúcim sa uloženia peňažnej pokuty, ktorej suma je určená Národnému fondu ochrany životného prostredia a vodného hospodárstva, v prípade nesplnenia povinnosti nákupu, treba konštatovať, že nijaký z dôkazov predložených Súdnemu dvoru neumožňuje určiť, či takto vyzbierané sumy v čase skutkových okolností veci samej boli alebo neboli určené na podporu podnikov, ktoré vyrábajú elektrickú energiu získavanú kogeneráciou.
- 37 Preto na prvú otázku treba odpovedať tak, že článok 107 ods. 1 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že také vnútroštátne opatrenie, o aké ide vo veci samej, ktorým sa súkromnoprávnym, ako aj verejnoprávny podnikom ukladá povinnosť nákupu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou, nepredstavuje zásah zo strany štátu alebo zo štátnych prostriedkov.

O druhej a tretej otázke

- 38 Vzhľadom na odpoveď danú na prvú otázku nie je potrebné odpovedať na druhú a tretiu otázku.

O trovách

- 39 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 107 ods. 1 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že také vnútroštátne opatrenie, o aké ide vo veci samej, ktorým sa súkromnoprávnym, ako aj verejnoprávnym podnikom ukladá povinnosť nákupu elektrickej energie vyrobenej kogeneráciou, nepredstavuje zásah zo strany štátu alebo zo štátnych prostriedkov.

Podpisy